

THE LIVING PAST

Bicycle tour over Western Møn 36 km

"The Living Past" is a bicycle tour back in time to some of Møn's most meaningful dolmens and burial mounds. You pass soft, family-friendly hills that invite to an idyllic and relaxing bicycle tour. You come along the ocean, by twisted trails, in between lilac and rapeseed fields that lead you through cosy villages, burial mounds and churches. A good idea is to bring a flashlight when visiting the burial mounds.

The tour is described with **Damsholte (1)** as starting point, but you can start where ever you want to. Start at the charming Damsholte Church in rococo style from 1743 and visit the church with its distinctive altar. Continue towards Hjem and onto **Rytsebæk (2)**. Place your bikes and take a swim in the beautiful Baltic Sea. Afterwards you can visit the organic plantation **Rytzebækgård (3)** and hear about apple breeding and buy tasty apples in the barn. Call before to make an appointment: 0045 5122 4505. The tour continues through **Fanefjord Forest (4)**. If possible take a detour towards the water, to see the high beech trees along the coast. Bike back to Grønvedvej and towards Liseby. Turn left at Fanefjord Skovvej and follow the asphalt way through the forest, where you have shelter from the wind and you can find nice places for taking a break. After the forest you turn left along Fibigervej (gravel road), which continues into Peberhavevej. Where the way ends, you turn right along Slotshavevej towards Vindebæk. Here you find Vindebæk Hovedgård – a farm that you can visit. Sale of own high-quality meat and sausages from the farm shop. Afterwards the tour continues to Hårbølle. Take a detour to **Hårbølle Dairy and Cheesery (5)**, which produces and sales exquisite, high quality products in the summer period. Get a glimpse at the production and get a sample in the small farm shop.

Back on Vindebækvej you find Hårbølle Cafe – Møns Culture House, where you can get coffee and cake. Close by you find Bøllegården with picture-weaving and ceramics workshop. Next the tours continues

towards **Camping Vestmøn (6)**, where you can possibly end your day with an overnight stay or jump into the water at Hårbølle beach.

Continue through the cosy holiday house area towards **Hårbølle Harbor (7)**. Here you can buy an ice cream, have a look at passing kayak rowers and you can see to the next island Falster. Back on Hårbøllevej you continue towards Fanefjord. On the road you can stop at Fanefjord Glass and see impressive glass art and installations in their garden. Along Fanefjord Kirkevej you bike towards burial mound **Grønsalen (8)** (or "Grønæggers house") from the early Farming Period. The passing grave is the most impressive in Denmark. It is 102 metres long, 13m in width and 2m in height and has three burial chambers. Visit also Grønsalens Grøntsager, which is located directly at the burial mound and sells organic vegetables. Close by you see **Fanefjord Church (9)** (from ca. 1250). The frescos are world famous. They show contemporary cartoons with stories of both children and adults – conducted by the "Elmelunde master".

The tour continues towards St. Damme. On the way you pass the old factory Damsborg, which was part of the sugar factory in Stege. Today it is a restaurant with a great hall and café. You can also visit Denmark's Jewellery Museum in Askeby, where you can get exciting news about amber findings, amongst other things.

Continue through Damme/Askeby and you get to the well-reputed Kunsthal 44, the super modern gal-

lery with international standard and exhibitions of high artistic quality.

Continue on Klekkendevej at the village pond, take a break if you want - enjoy a picnic and watch the dugs. Don't give them all of your bread, it is not good for them. Afterwards you bike to **Klekkendehøj (10)**. The mound is one of the most beautiful and well preserved in Denmark. The chamber is 9m long and split into two rooms, each with app. 8m long passage way. The mound was restored by the National Museum in 2001, so that you can now go inside and see what contemporary people had with them on their last journey.

Afterwards you bike to **Kong Asgers høj (11)**. The mound lies with a beautiful view over Southern Zealand, the Farø bridges, the Storstrøm Bridge and the old bridge to Møn, that got its name from Queen Alexandrine. The passage grave is about 5000 years old. The chamber is 10m long and consists of 19 supporting stones and 7 capstones. The passage is unique, with its 11m length. You can crawl into the inner room, but remember a flash light or candle.

Continue along the coastal line past **Borrens Bjerg (12)** (in the old days there was a restaurant on top of the mountain) and take good time to enjoy the view. From now on the tour leads back to its starting point. You pass Marienborg Park, where you can discover rare trees, that have been planted there in the old days. When you get out of the park from Marienborg Manor, you are back in Damsholte at the church, where the Calmette family is buried in what looks like a burial mound.

OTHER OPTIONS

(1) Damsholte Observatorium **damobs.dk**

Contact: Jens Henrik Olsen
+45 50 27 63 36 or
Ole B. Ørsted + 45 38 71 97 18

(1) Damsholte Church Grønsundsvej 294, 4780 Stege **damsholtekirke.dk**

(5) Ceramics of Bent Jørgensen Hårbøllevej 60, Hårbølle

Modern arts at Kunsthal 44 Moen
Fanefjordgade 44, 4792 Askeby
44moen.dk

Fanefjord Church
Fanefjord Kirkevej 51, 4792 Askeby
fanefjordkirke.dk

TIP:

Visit the small Hårbølle Harbour and have an ice-cream at the Havnehøkeren.

TRAFFIC

Asphalt main road with very little traffic. Forest paths; bikes with trailer can choose to bike around the forests. Max 3 % slope.

Effective biking time:
11 km/t (adults) 3:20 hours
Effective biking time:
8 km/t (children) 4:30 hours

All information about accommodation and restaurants as well as sights: accept with caution!

Link to further cyclist informations:

OLDTIDSRUTEN

Follow the dots...

AUF DEN SPUREN DER FRÜHGESCHICHTE THE LIVING PAST

MØN
UNESCO
BIOSFÆRE

OLDTIDSRUTEN

– en cykeltur gennem det vestlige Møn 36 km

"Oldtidsruten" er en tur tilbage i tiden til nogle af de mest betydningsfulde fortidsminder på Møn. I kører ad blide familievenlige bakker, der indbyder til en idyllisk og afslappende cykeltur gennem skove, langs kanten af havet og ad snoede veje mellem syrener og rapsmarker, der leder dig gennem hyggelige små landsbyer, forbi gravhøje og kirker. Det anbefales at medbringe lommelyste på turen til besøg i gravhøjene.

Turen er her beskrevet med **Damsholte (1)** som udgangspunkt, men kan påbegyndes et hvilket som helst sted på ruten. Start ved den charmerende Damsholte Kirke i rokokostil fra 1743 og besøg kirken med det særprægede alter. Fortsæt mod Hjem og videre mod **Rytsebæk (2)**. Stil cyklerne og tag en dukkert på stranden i den smukke Østersø. Bagefter kan I besøge den økologiske frugtplantage **Rytzebækgård (3)**, høre om æbleavl og købe saftige æbler i laden. Det er nødvendigt at ringe inden for at lave en aftale: 5122 4505.

Turen fortsætter gennem **Fanefjord skov (4)**. Tag evt. en afstikker i skoven i retning mod vandet for at se de høje bøgetræer langs kysten. Kør tilbage til Grønvedvej og mod Liseby. Drej til venstre ad Fanefjord Skovvej og følg den asfalterede vej gennem skoven, hvor der er læ og dejlige paussteder. Ude af skoven drejes til venstre ad Fibigervej (grusvej), der fortsætter ud i Peberhavevej. Hvor vejen ender, drejes til højre ad Slotshavevej mod Vindebæk. Her finder I Vindebæk Hovedgård med besøgslandbrug og salg af eget kvalitetskød og pølser fra gårdbutikken. Dernæst går turen videre mod Hårbølle. Tag en afstikker til **Hårbølle Mejeri og Osteri (5)**, som producerer og sælger udsøgte kvalitetsmælkeprodukter i sommerhalvåret. Få et glimt af produktionen og en smagsprøve i den lille gårdbutik. Tilbage på Vindebækvej finder I Hårbølle Café - Møns Kulturhus, hvor der evt. kan nydes kaffe og kage. I nærheden ligger Bøllegården med billedvævning og keramikværksted.

Dernæst fortsætter turen mod **Camping Vestmøn (6)**, hvor dagen evt. kan afsluttes med en overnatning eller en tur i bølgende blå på Hårbølle strand. Fortsæt gennem det hyggelige sommerhusområde til

Hårbølle Havn (7). Her kan I købe en is, kigge på forbigående kajakroere og over på Falster. Tilbage ad Hårbøllevej fortsætter I med retning mod Fanefjord. På vejen kan I evt. se imponerende glas-kunst og installationer i haven hos Fanefjord Glas.

Ad Fanefjord Kirkevej cykles til gravhøj **Grønsalen (8)** (eller "Grønæggers hus") fra yngre stenalder. Langdyssen er en af Danmarks mest imponerende. Den er 102 m lang, 13 m bred og 2 m høj og rummer tre dyssekamre. Besøg også Grønsalens Grøntsager, som ligger lige ved Grønsalen og sælger økologiske grøntsager. Tæt på ligger **Fanefjord Kirke (9)** (ca. 1250). Verdensberømte er kirkens kalkmalerier – datidens tegneserier, der fanger både børn og voksne – udført af Elmelundemesteren.

Turen fortsætter mod St. Damme. På vejen passerer I den gamle saftstation Damsborg, der i dag er restaurant med riddersal og café. Gør evt. også et ophold ved Smykkemuseum, hvor I bl.a. kan få spændende information om ravfund.

Videre gennem Damme/Askeby kommer I til det velrenommerede Kunsthal 44, den supermoderne kunsthall af international standard og med udstillinger af høj kunstnerisk kvalitet.

Fortsæt ad Klekkendevej ved gadekæret, tag evt. et stop, men gem jeres brød til jer selv, for ænderne har ikke godt af for megen fodring. Kør herefter til **Klekkendehøj (10)**. Højen er en af landets mest unikke, smukkeste og bedst bevarede dobbelt-jættestuer. Kammeret er 9 m langt og delt i 2 rum, hver med en næsten 8 m lang gang. Gravhøjen blev i 2001 restaureret af Nationalmuseet, så man i dag kan kravle ind og se, hvad datidens mennesker fik med sig på den sidste rejse.

Bagefter cykles der til **Kong Asgers høj (11)**. Højen ligger med smuk udsigt til Sydsjælland, Farø-broen og den gamle bro til Møn, som er opkaldt efter Dronning Alexandrine. Jættestuen er et ca. 5000 år gammelt begravelsessted. Gravkammeret er 10 m langt og består af 19 bære- og 7 dæksten. Gangen er med sine næsten 11 m helt enestående. Kravle ind i "stuen", men husk lys eller lygte.

Fortsæt langs kysten forbi **Borrens Bjerg (12)** (der var i gamle dage restaurant på toppen af bjerget) og tag jer god tid til at nyde udsigten. Herefter går turen tilbage til startstedet. I passerer Marienborg Park, hvor I evt. kan gå på opdagelse efter de mange sjældne træer, der i sin tid blev plantet i parken. Når I kommer ud af parken ved Marienborg Gods, er I tilbage i Damsholte ved kirken, hvor Calmette-familien er begravet i det, der ligner en gravhøj.

TRAFIK

Asfalterede landeveje med meget sparsom trafik. Skovstier; for cykler med anhænger kan vælges at køre uden om skoven. Max 3 % hældning.

Cykletid med
11 km/t (voksne) 3:20 timer.
Cykletid med
8 km/t (børn) 4:30 timer

Link til flere cyklist informationer:

Fortidsminder Vordingborg Kommune

VORDINGBORG
KOMMUNE
TLF. 55 36 24 90
www.vordingborg.dk

Vordingborg Kommune har udarbejdet folderen "Fortidsminder – Vordingborg Kommune", som præsenterer fortidsminderne på **fortidsmindeguide.dk**.

Folderen kan hentes på Vordingborg Kommunes hjemmeside, turistbureauer m.v.

DU KAN OGSÅ OPLEVE

(1) Damsholte Observatorium **damobs.dk**
Kontakt: Jens Henrik Olsen
+45 50 27 63 36 eller
Ole B. Ørsted + 45 38 71 97 18

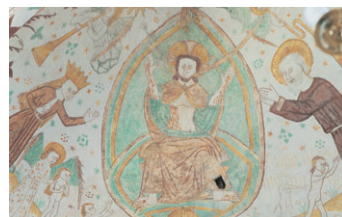
(1) Damsholte Kirke
Grønsundsvej 294, 4780 Stege
damsholtekirke.dk

(5) Keramikker Bent Jørgensen
Hårbøllevej 60, Hårbølle
Kunsthal 44 Moen
Fanefjordgade 44, 4792 Askeby
44moen.dk

Fanefjord Kirke
Fanefjord Kirkevej 51, 4792 Askeby
fanefjordkirke.dk

BOGTIP:

Elmelundemesteren i Fanefjord Kirke
Annett Scavenius
Forlaget Vandkunsten

AUF DEN SPUREN DER FRÜHGESCHICHTE

Radtour auf Westmøn – 36 km

"Die Steinzeitroute" ist eine Reise in die Vergangenheit, zu einigen der bedeutendsten frühgeschichtlichen Zeitzeugen Møns und Dänemarks. Die Radtour führt über kleinere, familienfreundliche Hügel, durch stille Wälder, entlang der Küste mit Badestrand und über Landstraßen mit Rapsfeldern und Fliederbüschen, die Sie zu gemütlichen Dörfern, Hünengräbern und Kirchen führen. Nehmen Sie eine Taschenlampe mit zur Hünengrab-Erkundung.

Die Tourenbeschreibung beginnt in Damsholte (1), kann aber an jeder anderen Stelle der Route begonnen werden. Besuchen Sie die schöne Rokoko Kirche von 1743 und beachten Sie besonders den Altar und die Empore. Die erste Rad-Etappe führt nach Hjelm und weiter nach Rytsebæk (2). Hier bietet sich eine wunderbare Gelegenheit zur Pause und einem erfrischenden Bad in der Ostsee. Gleich nebenan liegt die biologische Obstplantage Rytzebækgård (3). Ein Besuch ist möglich nach telefonischer Anmeldung: +45 5122 4505 möglich. Weiter geht's durch den Wald Fanefjord skoven (4). Machen Sie unbedingt einen Abstecher zu den imposanten Buchen direkt an der Steilküste. Radeln Sie zurück zum Grønvedvej und weiter nach Liseby. Hier biegen Sie links ab auf den Fanefjord Skovvej und folgen dem asphaltierten Waldweg. Hier ist es windgeschützt und es gibt schöne Plätze für eine Pause. Nach dem Wald biegen Sie links ab auf den Fibigervej (ein Kiesweg), der Sie auf den Peberhavevej führt. An dessen Ende biegen Sie rechts ab auf den Slotshavevej nach Vindebæk. Hier kommen Sie vorbei am Vindebæk Hovedgård, einem Besuchsbauernhof mit Hofladen mit Qualitäts-

fleisch und Würstchen aus eigener Produktion. Danach geht es weiter nach Hårbølle. Von hier können Sie einen Abstecher zum lokalen Käseproduzenten machen, der in der Sommersaison den kleinen Hofladen geöffnet hat: Hårbølle Mejeri og Osteri (5).

Zurück auf dem Vindebækvej kommen Sie am Hårbølle Café - Møns Kulturhus vorbei, wo man im Sommer Kaffee und Kuchen genießen kann. Gleich nebenan auf dem Bølgården kann man handgearbeitete Keramik und Webteppiche erwerben. Weiter geht's zu Camping Vestmøn (6), mit den besten Zeltplätzen direkt am Bade-Sandstrand.

Die Tour führt weiter durch das Ferienhausgebiet zum kleinen Hafen Hårbølle Havn (7). Hier kann man ein Eis kaufen, den Booten und Kajakrudern zusehen, die nach Falster übersetzen. Zurück geht's über den Hårbøllevej Richtung Fanefjord. Am Weg liegt die Glasbläserwerkstatt, Fanefjord Glas.

Über den Fanefjord Kirkevej kann man Grønsalen (8) ('der Saal des grünen Jägers') besuchen, das längste Grab der jüngeren Steinzeit in Dänemark. Es ist 102 m lang, 13 m breit und 2 m hoch und hat 3 Grabkammern. Auf dem Bauernhof nebenan kann man in der Saison frisches, biologisch angebautes Gemüse einkaufen. In Sichtweite von hier liegt die Fanefjord Kirche (9)

(erbaut ca. 1250). Weltberühmt sind ihre Kalkmalereien – eine historische Comicserie, die biblische Geschichten für Kinder und Erwachsene erzählt, ausgeführt vom sog. Elmelunde-Meister, der auch die gleichnamige Kirche auf Ostmøn ausgemalt hat.

Weiter geht's Richtung St. Damme. Auf dem Weg liegt eine Anlage der ehemaligen Zuckerfabrik, die 'Saftstation Damsborg', wo heute ein Restaurant mit Rittersaal und Café seinen Platz gefunden hat. Ganz in der Nähe liegt das Schmuckmuseum mit arbeitender Werkstatt, wo es u.a. eine interessante Ausstellung über Bernstein und seine Geschichte gibt.

Weiter durch Damme/Askeby führt die Tour zur international renommierten Kunsthalle 44, mit wechselnden Ausstellungen von hochkarätiger Gegenwartskunst.

Radeln Sie weiter auf dem Klekkendevej (vorbei am kleinen Dorfteich). Machen Sie vielleicht einen Halt hier, behalten Sie aber Ihr Pausenbrot für sich, die Enten sollten nicht gefüttert werden. Weiter geht's Richtung Klekkendevej (10). Dieses Hünengrab ist eines der schönsten und besterhaltenen Doppelgräber Dänemarks, 9 m lang und in 2 Grabkammern geteilt, jede mit einem fast 8 m langen Gang. Es wurde 2001

vom dänischen Nationalmuseum restauriert, so dass man heute hineinkriechen und bestaunen kann, was den Menschen damals mit auf ihre letzte Reise mitgegeben wurde.

Anschließend radeln Sie zum Kong Asgers høj (11). Von diesem Hünengrab aus haben Sie eine wunderbare Aussicht über das südliche Seeland, die Farø-Brücken und die Brücke nach Møn, benannt nach der dänischen Königin Alexandrine. Das Hünengrab ist ca. 5000 Jahre alt, mit einer 10 m langen Grabkammer und 19 Trag- und 7 Decksteinen. Der 11 Meter lange Gang ist einzigartig. Sie können hineinkriechen, sollten aber spätestens jetzt die Taschenlampe zur Hand haben.

Weiter geht's vorbei am Borrens Bjerg (12) mit hervorragender Aussicht. Von hier aus geht es zum Ausgangspunkt zurück, vorbei am Park des Gutes Marienborg, mit seltenen Bäumen und einem künstlich angelegten Dolmen. Direkt neben dem Gut liegt die Kirche von Damsholte mit der Familiengrabstätte der Gutsfamilie, die einem Hünengrab nachempfunden ist. Hier endet unser Ausflug in die Frühgeschichte.

ROUTENVERLAUF

Asphaltierte Landstraßen mit geringem Verkehrsaufkommen; Waldwege (mit Fahrradanhänger sollte man die Wälder umfahren). Max 3 % Steigung

Effektive Fahrzeit: 11 km/t (Erwachsene) 3:20 Stunden.
Effektive Fahrzeit: 8 km/t (Kinder) 4:30 Stunden.

WEITERE TIPS

(1) Damsholte Observatorium damobs.dk
Kontakt: Jens Henrik Olsen
+45 50 27 63 36 oder
Ole B. Ørsted +45 38 71 97 18

(1) Damsholte Kirke
Grønsundsvej 294, 4780 Stege
damsholtekirke.dk

(5) Keramiker Bent Jørgensen
Hårbøllevej 60, Hårbølle
Kunsthall 44 Moen
Fanefjordgade 44, 4792 Askeby
44moen.dk

Fanefjord Kirke
Fanefjord Kirkevej 51, 4792 Askeby
fanefjordkirke.dk

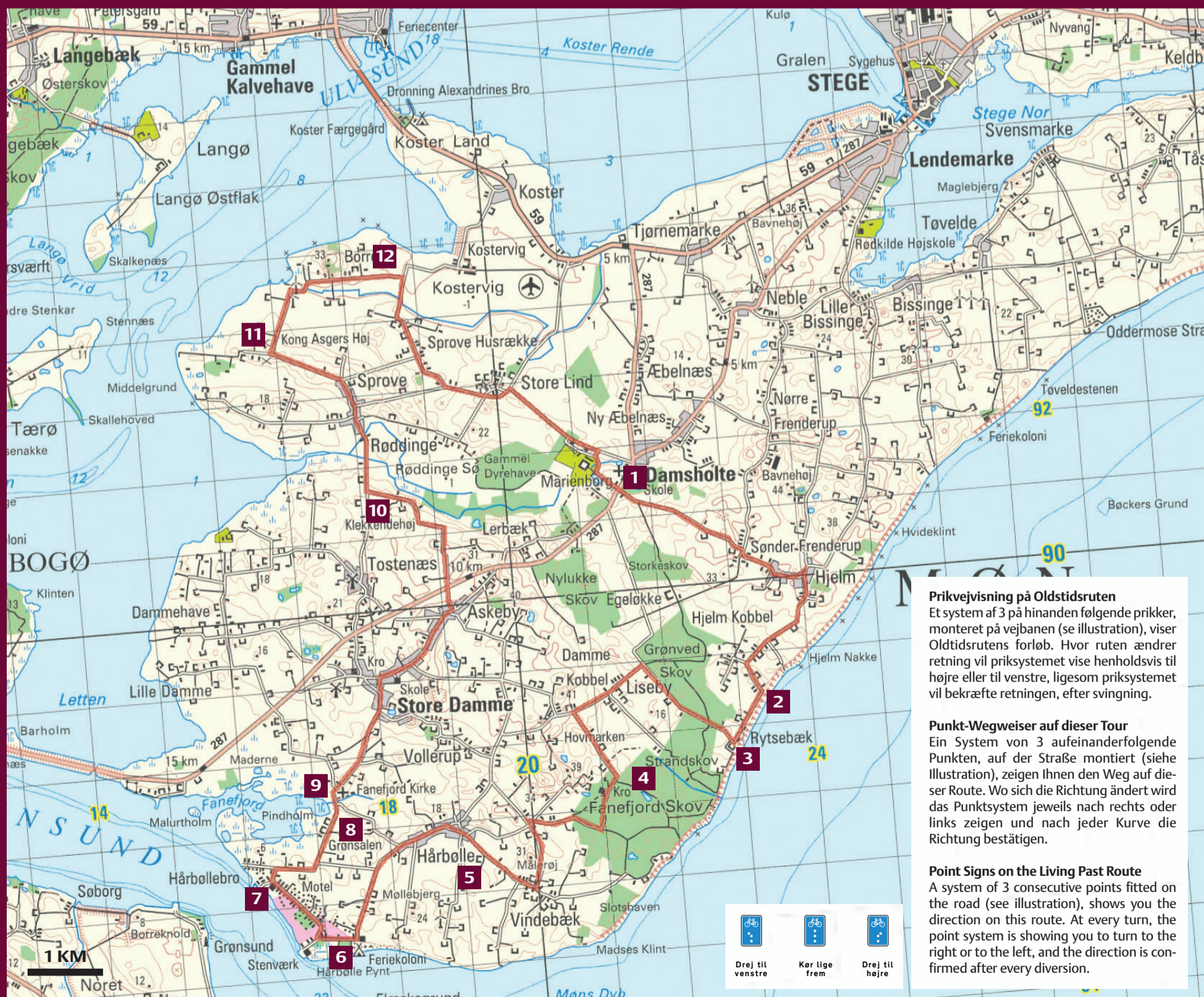
TIP:

Besuchen Sie den kleinen Hafen von Hårbølle und essen Sie ein Eis beim Havnehøkeren.

Bitte beachten Sie, dass die hier gemachten Angaben zu Übernachtungstäten und Restaurants entlang der Route Änderungen unterworfen sein können.

Link zu weiteren Radfahrer Informationen:

Prikvejvisning på Oldtidsruten

Et system af 3 på hinanden følgende prikker, monteret på vejbanen (se illustration), viser Oldtidsrutens forløb. Hvor ruten ændrer retning vil priksystemet vise henholdsvis til højre eller til venstre, ligesom priksystemet vil bekræfte retningen, efter svingning.

Punkt-Wegweiser auf dieser Tour

Ein System von 3 aufeinanderfolgende Punkten, auf der Straße montiert (siehe Illustration), zeigen Ihnen den Weg auf dieser Route. Wo sich die Richtung ändert wird das Punktsystem jeweils nach rechts oder links zeigen und nach jeder Kurve die Richtung bestätigen.

Point Signs on the Living Past Route

A system of 3 consecutive points fitted on the road (see illustration), shows you the direction on this route. At every turn, the point system is showing you to turn to the right or to the left, and the direction is confirmed after every diversion.

OVERNATNING OG TURISTINFO / ÜBERNACHTUNG & TOURISTINFO / ACCOMMODATION & TOURISTINFO

Møn Økologisk B&B
moneko.meonia.dk
Ny Gammelsø B&B nygammelsoe.dk
Tohøjgaard B&B tohoejgaard.com
Camping Vestmøn
camping-vestmoen.dk
Camper-park camper-parkering.dk
Shelter, Vindebæk udinaturen.dk

SPISESTEDER / GASTSTÄTTEN / PLACES TO EAT

Damme Kro
dammekro.com
Fanefjord Skovpavillon
fanefjordskovpavillon.dk
Fanefjord Grill & Pizza
fanefjord-grillpizza.dk
Færgemandens Hus
faergemandenshus.nl
Hårbøllehuset harbollehuset.dk
Hårbølle Havnehøkeren

CYKELLEJE / FAHRRAD-VERMIETUNG / CYCLE HIRE

Cykelleje hos Fri Bike Shop,
Storegade 91, 4780 Stege,
fribikeshop.dk/stege
Brobike
Ny Vordingborgvej 49, 4771 Kalvehave
Tel. 6082 9535